

Sedan år 2001 finns det en verksamhet inom den svenska kriminalvården som benämns Klostervägen (Roxell m.fl. 2016).¹ På Kumlaanstalten finns en speciell avdelning dit långtidsdömda fångar kan ansöka om att medverka på retreat. Inledningsvis är de där en vecka och provar på verksamheten. Sedan kan de söka till ytterligare en veckolång retreat. Därefter kan de ansöka om att delta på den månadslånga retreaten.

Efter att ha deltagit i klosterverksamheten och då de intagna har möjlighet att flytta till en anstalt som har en lägre säkerhetsklass, kan de söka till Skänningeanstalten. Där finns en speciell avdelning som är avgränsad från övriga fängelset och som heter Klostret. Där kan fångarna stanna i högst två år.

Sista steget i Klostervägen är behandlingshemmet Mariagården.² Det är tänkt för de intagna som vill fortsätta sin andliga resa när de är på väg att slussas ut i samhället.

Klosterverksamheten beskrivs som ett sätt att hitta sig själv genom olika övningar och genom meditation. De olika övningarna genomförs med hjälp av en präst eller en diakon. De menar att verksamheten inte är en kurs i kristen tro och målet är inte att de intagna ska bli troende kristna. Däremot bör de vara öppna för en andlig dimension i tillvaron. Verksamheten är öppen för alla trosinriktningar.

I ett projekt där Klostervägen studerades var syftet att beskriva verksamheten och analysera upplevelser av densamma. Det resulterade i en rapport till Kriminalvården (Roxell m.fl. 2016) och i en artikel (Alm & Roxell 2019). I det här papret kommer fokus att vara på följande:

- hur deltagare i klosterverksamheten förhåller sig till religion och andlighet
- hur detta påverkar de intagnas hantering av tiden i fängelset och deras syn på framtiden

Kort om metod

Intervjuer genomfördes med 14 intagna män. Sju av dem var på långretreat på Kumla och med dem genomfördes intervjuer både före och efter retreaten. Fem av de intagna var på Skänningeanstalten och två var på Mariagården. Intervjuerna var semistrukturerade och varade mellan 35 minuter och 1 timme och 15 minuter.³ Intervjuerna transkriberades och en tematisk analys genomfördes.

Resultat

I intervjuerna framkom det att det fanns en spännvidd mellan att bekänna en kristen tro till att vara skeptisk till både religion och andlighet. Flera av deltagarna pratade om andlighet och ett par av de intervjuade uttryckte det så här:

¹ Sedan början av 2019 är verksamheten i vila på grund av platsbrist på anstalterna.

² Kontraktet med Mariagården upphörde dock under år 2016.

³ Uppföljningsintervjuerna efter långretreaten var kortare än de inledande intervjuerna.

"Kalla det vad du vill, det spelar ingen roll. Jag skulle mer kalla det andligt, jag har fått kontakt med helheten liksom."

"Ja det är de där religiösa bitarna som jag tycker är onödigt att det ska behöva vara med. De talar om att man ska utveckla sin andlighet. På frågan vad andlighet är har jag ännu inte fått ett svar."

I den tidigare forskningen, framför allt den amerikanska, har det framkommit att intagna som blir troende under fängelsetiden oftast tar till sig den mer traditionella doktrinära tron (Clear m.fl. 2000; Giordano m.fl. 2008). I den här studien var det mer vanligt att de intagna arbetade aktivt med att utveckla en egen personlig andlighet. Så här sa en av de intagna i en intervju:

"För hur det än är så måste man som individ ta ansvar för sin egen andlighet. Man kan inte hela tiden säga att någon annan ska peta i mig andlighet. Vare sig det är en andlig vägledare eller personal eller liknande. Är man här så får man sköta om det själv också."

Religionens betydelse för att hantera tiden i fängelset har diskuterats tidigare (Giordano m.fl. 2008; Maruna m.fl. 2006; Schroeder & Frana 2009). I intervjuerna med intagna framkom det inte direkta kopplingar till religion utan snarare att de genom övningar och meditation hade lärt sig att bättre hantera olika situationer under fängelsetiden. Fler av de intagna pratade om att klosterverksamheten hade hjälpt dem att hitta ett inre lugn. En av de intagna berättade följande:

"Ja det har ju hjälpt mig i min vandring i fängelset så att säga, det har hjälpt mig avsevärt i mycket, det har lärt mig att kontrollera ilskan inom mig. Det är det att koppla bort det, att slappna av, att få axlarna att sjunka, bara det, att rinna av istället för att gå ut och slå någon intagen."

Hur de intagna ser på framtiden var också en aspekt som diskuterades i intervjuerna. De nämnde även här att de verktyg de fått med sig under kostervistelsen kunde vara till hjälp även utanför fängelset. Överlag handlar det i stort sätt om samma faktorer som diskuterades tidigare när det gäller att bemästra tiden i fängelset, det vill säga lugn och självkontroll. En av deltagarna uttryckte det på följande sätt:

"Förmodligen att jag är starkare inuti. Att jag kan stå emot impulser och stå emot andra tyckanden och tänkanden. Den delen av mig har blivit starkare. Absolut."

Andra var mer försiktigt positiva till vad klostret kunde hjälpa dem med inför framtiden. En intervjudeltagare sa så här:

"Hela livet ordnar ju inte upp sig för att man är här en månad. Men man får ju grejer som man kan använda för att göra livet bättre, lättare och gladare. Så ser jag det."

Slutsatser

Utifrån intervjuerna med de intagna kan det konstateras att flera av dem gav uttryck för att ha hittat och/eller utvecklat vad som kan beskrivas som personlig andlighet snarare än traditionell kristen tro. Det framkom också att Klostervägen har hjälpt deltagarna att finna

ett inre lugn och att ha en bättre självkontroll. De uppgav att det hade hjälpt dem att hantera tiden i fängelset och att de också såg mer positivt på framtiden. Teoretiskt kan resultaten förstås utifrån emotionell "coping" med en koppling till generell strainteori (Schroeder & Frana 2009; Giordano m.fl. 2008; Baron & Agnew 2014). Andlighet kan ses som emotionell "coping" som ger de intagna verktyg att hantera känslor som strain, vilket gör att de kan bemästra tiden i fängelset på ett bättre sätt. Det kan också tänkas att strain kan ha varit en orsak till att de har begått brott tidigare. Med nya verktyg för att förhindra strain kan det tänkas att de i framtiden kommer att sluta begå brott.

Litteratur

Alm, S & Roxell, L. (2018). "Your own personal Jesus? Doctrinal beliefs versus personal spirituality among inmates involved in the Monastery route in Swedish prisons". *Journal for the Scientific Study of Religion*, 58(1):192–209.

Baron, S., W. & Agnew, R. (2014). 'General strain theory and offending over the life- course.' In DeLisi, M. & Beaver, K. (eds.) *Criminological Theory: A Life-Course Approach*. 2nd Ed. Burlington MA: Jones & Bartlett

Clear, T. R., Hardyman, P. L., Stout, B., Lucken, K. & Dammer, H. R. (2000). 'The value of religion in prison. An inmate perspective.' *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 16 (1): 53-74.

Giordano, P. C., Longmore, M., Schroeder, R. D. & Seffrin, P. M. (2008). 'A life-course perspective on spirituality and desistance from crime.' *Criminology*, 46 (1): 99-132.

Maruna, S., Wilson, L. & Curran, L. (2006). 'Why God is often found behind bars: Prison conversions and the crisis of the self-narrative.' *Research in Human Development*, 3 (2-3): 161-184.

Roxell, L., Alm, S. & DeMarinis, V. (2016). *Röster om att gå i tystnad – en beskrivning och analys av Kriminalvårdens Klosterverksamhet*. Norrköping: Kriminalvården

Schroeder, R. D. & Frana, J. F. (2009). 'Spirituality and religion, emotional coping and criminal desistance: A qualitative study of men undergoing change.' *Sociological Spectrum*, 29: 718-741.